

Asia: VN/32678/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi rakennustyön turvallisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi rakennustyön turvallisuudesta. Ehdotuksen mukaan rakennustyön turvallisuutta koskeva valtioneuvoston asetus uudistettaisiin kokonaisuudessaan.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleisiä huomioita

Rakennustyön turvallisuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Lainsäädännön tulee vastata rakennustyössä käytännössä vastaan tulevia tilanteita. Sääntelyn on kuitenkin samalla oltava joustavaa ja erilaiset tilanteet huomioivaa. Yritysten velvoitteiden tulee olla tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa ilman hallinnollisen taakan kohtuutonta lisäämistä.

Rakennustyöasetus on keskeisin turvallisuutta ja terveyttä koskevien vähimmäisvaatimusten täytäntöönpanosta tilapäisillä tai liikkuvilla rakennustyömailla koskevan neuvoston direktiivin (92/57/ETY) täytäntöönpanosäädös. Osa ehdotuksista perustuu asetusluonnoksen muistioloonnoksen mukaan kansallisiin tarpeisiin.

Asetus vastaisi pääasialliselta sisällöltään ja rakenteeltaan voimassa olevaa asetusta. Sen rakennetta ja soveltamista on kuitenkin pyritty selkeyttämään. Asetusehdotuksesta on poistettu päällekkäistä sääntelyä, joka sisältyy jo muuhun työsuojelulainsäädäntöön. Ehdotus ei sisällä enää säännöksiä,

jotka koskevat rakennustuotteiden valmistajien velvollisuuksia, koska ne eivät ole osa rakennustyötä. Myös muuta yksityiskohtaista teknisluonteista sääntelyä on yksinkertaistettu tai siitä on luovuttu.

Asetuksen soveltamisalaa koskevaa säännöstä on selkeytetty kirjoitusteknisesti. Rakennustyön turvallisuutta pyritään parantamaan useilla ehdotuksilla, joissa on otettu huomioon myös uusien teknologioiden hyödyntäminen. Rakennushankkeen suunnitteluvaihetta koskevia säännöksiä on täsmennetty ja osin uudistettu. Näistä keskeisimpiä ovat rakennushankkeen pääsuunnittelijan tehtävistä säätäminen ja yhteistä rakennustyömaata koskevien suunnitteluvelvollisuuksien ulottaminen eräiltä osin myös yhden työnantajan työmaille. Myös rakennustyön johtamista, työmaatarkastuksia ja muuta toteuttamista koskevia säännöksiä on osin uudistettu. Rakennustyön eri työvaiheita koskevaa sääntelyä on tarkennettu ja uudistettu.

Rakennusala on merkittävä työllistäjä Suomessa. Rakennusalalla työskentelevien määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 170 000-200 000 henkilön välillä.

Suomen Yrittäjät katsoo, että asetusluonnoksessa on paljon kannatettavaa. Rakennustyön turvallisuutta pyritään parantamaan ja siinä ehdotetaan purettavaksi päällekkäistä sääntelyä. Lisäksi se osin selkeyttää ja yksinkertaistaa sääntelyä.

Samalla katsomme kuitenkin, että asetus toisi myös merkittäviä lisävelvoitteita yrityksille ja siten kasvattaisi yritysten hallinnollista taakkaa. Esimerkiksi suunnitteluvelvoitteet laajenisivat yhden työnantajan työmaille. Lisäksi uusia velvoitteita tulisi muun muassa turvallisuussuunnitelmaan ja rakennustyömaa-alueen käyttöä koskevaan suunnitelmaan liittyen, vaikkakin ainakin osin perustuen rakennustyödirektiivin vaatimuksiin. Myös opetus- ja ohjausvelvoitteita laajennettaisiin ja asetettaisiin uusia pätevyysvaatimuksia ilman selkeää toteutustapaa sekä pääsuunnittelijalle asetettaisiin merkittävä vastuu työturvallisuuden huomioimisesta suunnittelussa. Huomautamme, että direktiivin vaatimukset ylittävää kansallista lisäsääntelyä tulisi välttää.

Asetusluonnoksessa esitetään myös, että soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä. Rakentamistyön määritelmä, ja siten myös soveltamisala jää kuitenkin valitettavan epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi. Tämä on omiaan vaikeuttamaan esimerkiksi tapahtuma-alan yritysten toimintaa. Perustelumuistion mukaan tilapäisten rakennelmien pystyttäminen ja purkaminen esimerkiksi konserttia tai muuta tilapäistapahtumaa varten tai katsomon pystyttäminen ulkoilmatapahtumaa varten voisi siten kuulua asetuksen soveltamisalaan. On huomattava, että mikäli soveltamisalaan kuuluminen on tulkinnanvaraista, aiheutuu yrityksille tarpeetonta oikeudellista epävarmuutta. Yritysten on myös tiedettävä selkeästi, kuuluuko niiden noudattaa asetuksen mukanaan tuomia lisävelvoitteita. Soveltamisalan laajentamisessa on myös osin kyse kansallisesta lisäsääntelystä, jota tulee mainitusti välttää. Lisäksi se aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia monille tapahtuma-alan yrityksille.

Työturvallisuusrikoksesta säättämisen yhteydessä alkuperäinen tarkoitus oli, että vain vakavimmat ja törkeimmät työntekijän oikeuksia loukkaavat teot ja laiminlyönnit olisivat rangaistavia rikoslaissa. Nykyisin rikoslain 47 luvussa säädetty rikosoikeudellinen rangaistusvastuu ulottuu kuitenkin koko työturvallisuuslakiin ja sen nojalla annettujen asetusten sisältöön, sillä rikosvastuun aineellinen sisältö muodostuu työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen alemman asteisten säännösten perusteella. Näin ollen myös asetus rakennustyön turvallisuudesta kuuluu rikosoikeudellisen rangaistusvastuun piiriin, myös mahdollisesti yksittäisiin vähäisiin tekoihin ja laiminlyönteihin, joita ei ole säädetty rangaistavaksi työturvallisuuslaissa työturvallisuusrikkomuksina.

Asetusluonnoksessa esitetty soveltamisala jää valitettavan epäselväksi. Tämä on erityisen ongelmallista, kun huomioidaan mainitun rikoslain työturvallisuusrikoksen rangaistusvastuun laaja ulottuminen aineellisiin säännöksiin ja siihen, että rangaistusvastuu ei ole riippuvainen teon tai laiminlyönnin vakavuudesta. Asetuksen soveltamisala on ongelmallinen jo laillisuusperiaatteenkin näkökulmasta, sillä se jättää osin avoimeksi sen, kuuluuko jokin toiminta asetuksen soveltamisalan piiriin vai ei. Laillisuusperiaate edellyttää, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä niin, että lain sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin teko tai laiminlyönti rangaistavaa.

Työturvallisuusrikoksissa on kyse blankorangaistussäätelystä. Avoimet blankorangaistussäännökset, joiden tunnusmerkistöt määräytyvät lain nojalla annettavien alemman asteisten säännösten tai määräysten perusteella, ovat laillisuusperiaatteen näkökulmasta ongelmallisia, ja niihin tulee lähtökohtaisesti suhtautua torjuvasti. Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVM 25/1994 s. 8) blankorangaistussäännösten osalta tavoitteena tulee olla, että niiden edellyttämät valtuutusketjut ovat täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset ovat kirjoitetut rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella, säännökset käsittävästä normistosta käy ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus ja kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitetusta teosta.

Suomen Yrittäjät katsoo, että työturvallisuussäätelyyn liittyvä rangaistusvastuu tulisi huomioida paremmin. Tämän varmistamiseksi tulisi pyytää perustuslaillinen asiantuntijalausunto siitä, täyttääkö asetus perustuslain ja laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset. Sekä asetukseen että perustelumuihioon tulee tämän pohjalta tehdä tarvittavat muutokset.

Lisäksi työturvallisuussäätelyyn liittyvästä rikosoikeudellisesta vastuusta on käynnistettävä selvitys, jossa arvioidaan rikoslain työturvallisuusrikoksesta koskevan säätelyn suhdetta perustuslakiin ja laillisuusperiaatteeseen. Lisäksi on arvioitava ainakin kriminalisoinnin laajuutta, seuraamusjärjestelmän kohtuullisuutta työnantajan ja esihenkilöiden näkökulmasta sekä sitä, olisiko rangaistusvastuun laajuutta muutettava. Selvityksen ja pohjoismaisen vertailun perusteella valmisteltaisiin tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Nurmela Niko
Suomen Yrittäjät ry